

Да 105-й гадавіны Беларускай Народнай Рэспублікі

Пётра Мурзёнак “Гістарычная роля БНР і важныя факты з яе жыцця”

Анатацыя. Па выніках працы I-га Ўсебеларускага з’езда былі зацверджаны тры гістарычныя дакументы, называемыя Устаўнымі граматамі, у якіх Выканаўчы Камітэт Рады: абвясціў сябе часовай уладай на Беларусі для кіравання краем (I), абвясціў Беларусь Народнай Рэспублікай, БНР (II), і абвясціў БНР незалежнаю і вольнаю дзяржавай. Гістарычная роля абвясчэння незалежнасці БНР заключаецца ў тым, што яно ўпершыню адчыніла акно для беларускай дзяржаўнасці ў сучасны перыяд. Прааналізаваны некаторыя ўрокі з дзейнасці БНР. Выказаны пажаданні перамогі народу Украіны у вайне з агрэсіўнай Расіяй і надзея на тое, што беларускія людзі дамогуцца змен да лепшага жыцця ў Беларусі – да ўсталявання дэмакратыі ў краіне, да павагі правоў чалавека, да стварэння сапраўнай нацыянальнай дзяржавы. *Даклад зроблены на свяце “Дзень Волі-2023” у Атаве, 19 сакавіка 2023 года*

Дарагія сябры! Шчыра віншую вас са 105-мі угодкамі абвясчэння незалежнасці Беларускай Народнай Рэспублікі (БНР) і жадаю вам усяго найлепшага. Мяне папрасілі выступіць з кароткай прамовай прысвечанай гэтай важнай у жыцці беларускага народа даце. Сваю прамову я назваў “**Гістарычная роля БНР і важныя факты з яе жыцця**”. Напачатку свайго выступлення, дазвольце прачытаць на дзвюх мовах, беларускай і англійскай, свой верш, прысвечаны гэтай падзеі. Ён называецца “НА САКАВІК”.

НА САКАВІК	TO SAKAVIK
Прыйшла чарговая вясна І з ёю Сакавік вызвольны. У промнях сонечнага дня Ён песціць мару долі вольнай. Праз пакаленьні і іспыт Нясе Ён для людзей надзею – Пасля ахвярнай барацьбы У краі не гудзець заваям. Ён прыйдзе ў родную зямлю, Каб расквяціцца ў мілым краі, Каб шчыра мовіў беларус “Люблю айчыну вольную, душой яе прымаю! З табой навекі, Беларусь!!!”	<i>Another spring is cheerfully coming. Along with SAKAVIK’ affair. The day of hope is getting closer sunny, and cherishes our freedom shares. Through generations’ resistance It saved a torch of liberation. While sacrifices give a chance - “No blizzards ever to our nation”. The freedom follows native land to bloom her gardens in despair, to all of us might proudly stand “Live Belarus! With you forever!”</i> <i>14.03.2012 – 7.03.2023, Атава</i>

Гістарычная роля абвяшчэння незалежнасці БНР заключаецца ў тым, што яно ўпершыню адчыніла акно для беларускай дзяржаўнасці ў сучасны перыяд. Абвяшчэнне незалежнасці БНР было вынікам працы I-га Ўсебеларускага з'езда, які праходзіў з 5 па 17 снежня 1917 года ў Мінску. Ён быў арганізаваны Вялікай Беларускай Радай – у складзе якой былі пераважна нацыянальна-свядомыя сілы, і Беларускім Абласным Камітэтам, створаным падчас 2-га Усерасійскага з'езда сялян ў Санкт-Пецярбургу, і ў складзе якога былі дэлегаты беларускіх правінцый, а таксама прадстаўнікі арміі і флота. Большасць дэлегатаў (больш за 90%) прадстаўлялі беларусы паветаў, паветаў, зямельных камітэтаў, настаўніцкіх арганізацый і інш.

У цэлым, можна сказаць, што 1872 дэлегаты, зарэгістраваныя на з'ездзе, прадстаўлялі шырокую палітру думак і палітычных напрамкаў. Такая разнастайнасць суправаджалася значнымі дэбатамі адносна вызначэння напрамку нацыянальнага будаўніцтва. Аднак, паводле К. Езавітава, адметнага беларускага нацыянальнага дзеяча, усе абмяркоўваемыя падыходы на з'ездзе былі звязаны з рознымі варыянтамі дзяржаўнай аўтаноміі Беларусі ў складзе Расійскай дэмакратычнай рэспублікі (напрыклад, вобласць у складзе Расійскай Федэрацыі, адна з расійскіх рэспублік, аўтаномнае кіраванне або поўнае далучэнне да Расіі).¹

17 снежня 1917 г. з'езду удалося выпрацаваць кампрамісны тэкст рэзалюцыі аб самавызначэнні Беларусі, а затым асноватворную пастанову аб арганізацыі краёвай улады — Усебеларускага Савета рабочых, сялянскіх і салдацкіх дэпутатаў, які павінен быў кіраваць у Беларусі да склікання Устаноўчага Беларускага Сойму. На самім з'ездзе, абвяшчэння незалежнасці Беларусі не адбылося, бо ў ноч на 18 снежня 1917 г. большавікі ўварваліся ў залу суда, разогналі з'езд і арыштавалі членаў Прэзідыума і некаторых дэлегатаў. Аднак, ужо на наступны дзень Выканаўчы камітэт рады з'езда сабраўся ў паўлегальным стане і працягваў пачатую на з'ездзе працу. Вынікам яго сталіся тры гістарычныя дакументы, называемыя Устаўнымі граматамі.

Устаўная грамата, дата прыняцця	Прынятае рашэнне
Першая 21 лютага 1918 года	Выканаўчы Камітэт Рады першага Усебеларускага З'езду, папоўнены прадстаўнікамі рэвалюцыйнай дэмакратыі нацыянальных меншасцяў, здзяйсняючы мэты З'езду, абвяшчае сябе часовай уладай на

¹ Konstantin Ezavita, "Pershy Usebelaruski zjezd," *Belaruskaja minushchyna*, no. 1, (1993): 25–29.

	Беларусі для кіравання краем і склікання, як можна хутчэй, Усебеларускага Устаноўчага Сойму. ²
Другая 9 сакавіка 1918 года	Беларусь у рубяжох рассялення і лічэбнай перавагі беларускага народу абвяшчаецца Народнай Рэспублікай.
Трэцяя 25 сакавіка 1918 года	Цяпер мы, Рада Беларускай Народнай Рэспублікі, ськідаем з роднага краю апошняе ярмо дзяржаўнай залежнасьці, якое гвалтам накінулі расейскія цары на наш вольны і незалежны край. Ад гэтага часу Беларуская Народная Рэспубліка абвяшчаецца незалежнаю і вольнаю. дзяржавай. Самі народы Беларусі ў васобе Устаноўчага Сойму пастаўляюць аб будучых дзяржаўных зьвязях Беларусі. ³

Гістарычная сіла прынятых дакументаў заключаецца, на мой погляд, у наступным:

па-першае, яна ў самой дэкларацыі стварэння Беларускай Народнай Рэспублікі і ў абвяшчэнні яе незалежнасці;

па-другое, Ураду (сакратарыату) БНР, нягледзячы на працу ва ўмовах нямецкай акупацыі, за адзін 1918 год удалося шмат зрабіць для развіцця адукацыйна-школьніцтва і беларускай культуры; у дадатак, БНР выдавала пашпарты; мела дзяржаўную пячатку і дзяржаўныя сімвалы - бел-чырвона-белы сцяг і герб «Пагоня»; утрымлівала фінансава (г.зн. выплачывала зарплату і арэндавала адпаведныя памяшканні) дыпламатычныя і консульскія місіі у шэрагу краін (Баўгарыя, Грузія, Латвія, Літоўская Рэспубліка, Германія, Украіна, Чэхія, і інш.);

па-трэцяе, менавіта дзякуючы існаваньню БНР і яе ўраду, які дзейнічаў пачынаючы з 1919 года за мяжой, бальшавікі пайшлі на стварэнне БССР. Другое абвяшчэнне

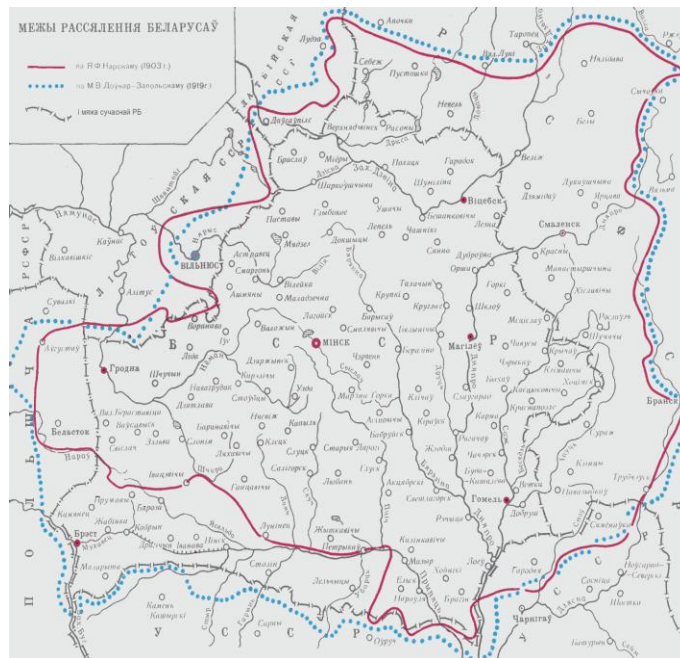
² *Archivy Belaruskaj Narodnaj Respubliki (BNR)*, ed. S. Shupa, Tom 1, Kniha 1–2, (Minsk, 1998), 48–49. The functions of the BNS were assigned as follows: Chairman and Secretary of Foreign Affairs – Jazep Varonka. The Secretariat had fourteen secretaries who represented a variety of national organizations, among them: the BSH – P. Badunova, T. Hryb, A. Karabach, P. Krecheusky, A. Smolich, K. Ezavitau; social-revolutionaries – G. Belkind, Ja. Bjalevich, P. Zlobin, V. Makrejeu, U. Redzka; M. Gutman (Jewish party), I. Serada (non-partisan), L. Zajats (popular socialist).

³ As of March 25, 1918, the BNR Rada consisted of 77 members: 36 members were elected at the First All-Belarusian Congress, six from the Vilnja' Belarusian Council, 15 from the national minorities (Russian, Polish, Jewish), 10 from regional districts (zemstva), 10 from the cities.

беларускай дзяржаўнасці - Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусь (БССР) адбылося 1 студзеня 1919 года, у Смаленску, на канферэнцыі Расійскай камуністычнай партыі [бальшавікоў, РКП(б)] Паўночна-Заходняй вобласці;

чацвёртае, як сказана у Другой Устаўной грамаце, былі вызначаны межы рэгіёнаў з большасцю беларускага насельніцтва, што пацверджана яшчэ раз у Трэцяй Устаўной грамаце: “Беларуская Народная Рэспубліка павінна абняць усе землі, дзе жыў і мае лічбленную перавагу беларускі народ, а ласьне: Магілёўшчыну, беларускія часьці Меншчыны, Гродненшчыны (з Гродняй, Беластокам і інш.), Віленшчыны, Віцебшчыны, Смаленшчыны, Чарнігаўшчыны і сумежных часьцяў суседніх губэрняў, заселеных беларусамі.”

Характэрна, што вызначэнне межаў Беларусі базавалася на выніках працы даследчыкаў Беларусі, і гэтыя межы маюць сваю актуальнасць па сёняшні дзень.

Межы пражывання этнічных беларусаў, паводле даследаванняў этнографу Я.Ф.Карскага (1903 г., суцэльная лінія) і М.В.Доўнар-Запольскага (1919 г., пункцір), значна выходзяць за межы сучаснай тэрыторыі Беларусі (перарывістая лінія), дзе пражывала значная колькасць этнічных беларусаў - Вільня (Літва), Даўгаўпілс (Латвія), Беласток (Польшча), Невель, Себеж, Смаленск (Расія).

Урокі з дзейнасці БНР

1. Дзейнасць чатырох урадаў БНР у 1918 годзе праходзіла ва ўмовах нямецкай акупацыі і нямецкай ўлады не спрыялі стварэнню нацыянальнай арміі, паліцыі,

судовай ці фінансавай сістэм, без якіх цяжка ўявіць існаванне рэальна дзеючай дзяржавы.

2. Паводле мірнага дагавора, падпісанага Расіяй, Германіяй, Аўстра-Венгрыяй, Балгарыяй і Турцыяй у Брэст-Літоўску 3 сакавіка 1918 г., Беларусь была падзелена на дзве часткі паміж Германіяй і Расіяй без абмеркавання яе статусу. Прадстаўнікоў БНР у Берасце не запрасілі. Згодна з Брэст-Літоўскім дагаворам ад Расіі адышлі Курляндцыя, Літва, Лівонія і Эстляндцыя. Украінская Народная Рэспубліка і Фінляндскае Каралеўства былі прызнаныя незалежнымі дзяржавамі.⁴ Тое ж самае паўтарылася ў Рызе (1920) і Парыжы (1921), на канферэнцыі дзе моцныя дзяржавы вырашалі лёс маленькіх дзяржаў, і дзе інтарэсы беларусаў ніхто не прадстаўляў.

3. У 1918 г. Рада БНР перажыла шэраг палітычных крызісаў. Менш чым за год было чатыры ўрады.⁵ Прычын такіх частых змен было некалькі: супярэчнасці лідэраў нацыянальна-дэмакратычнага руху ў адносінах да Расіі і Польшчы; адсутнасць істотнай падтрымкі з боку насельніцтва; і адсутнасць дакладных планаў адносна нацыяналізацыі зямлі. Прапольская палітыка ўрада Луцкевіча выклікала крызіс у Радзе БНР; апошняя была расколота на дзве часткі 13 снежня 1919 г. у Мінску. У пачатку 1920 г. існавалі дзве Рады БНР – Найвышэйшая (на чале з Язэпам Лёсікам) і Народная (Пётра Крэчэўскі) і два ўрады БНР з А. Луцкевічам і В. Ластоўскім, адпаведна. У далейшым, асабліва пасля 1925 года, актыўная дзейнасць Рады БНР паступова змяншалася. Мы рады адзначыць, што Рада БНР праягвае справу і ў нашы дні, дзе як лідар, сп.Івонка Сурвіла жыве і працуе разам з намі ў Атаве.

4. Стварэнне Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусь (БССР) і ўключэнне яе ў склад СССР было працягам каланіяльнай палітыкі Расіі, якая распачалася з захопу Расійскай імперыяй Рэчы Паспалітай ў 1895 годзе; у склад РП на той час уваходзіла ВКЛ, дзе 9 з 10 правінцый былі беларускімі.

5. Пасля змены перыяда нацыянальнай ідэнтыфікацыі ў СССР у 30-я гады мінулага стагоддзя на будаўніцтва камунізма і сусветную рэвалюцыю амаль усе носьбіты беларускай нацыянальнай ідэі былі закатаваны/забіты падчас рэпрэсій уключаючы выбітных дзеячаў БНР, якія засталіся працаваць у савецкай сістэме: сфрод іх,

⁴ For comparison, we provide the date of declaration of independence from our neighbors while the future fate of each of these countries had their own no less complex histories than Belarus: Ukraine – June 10, 1917, Moldova – January 24, 1918, Lithuania – February 16, 1918, Estonia – February 24, 1918, Latvia – November 18, 1918, Georgia – May 26, 1918, Poland – November 11, 1918 (the day of the end of WWI).

Для параўнання падаем дату абвяшчэння незалежнасці у нашых суседзяў, а далейшы лёс кожнай з гэтых краінаў меў сваю не менш складаную гісторыю, чым Беларусь: Украіна – 10 чэрвеня 1917 г., Малдова – 24 студзеня 1918 г., Літва – люты. 16.05.1918, Эстонія – 24.02.1918, Латвія – 18.11.1918, Грузія – 26.05.1918, Польшча – 11.11.1918 (дзень заканчэння 1-й сусветнай вайны).

⁵ Dorota Mikhalyuk, “Chatyry urady BNR na miznarodnaj arene u 1918–1920 (peraklad z polskaj M. Zapartyki), *Arche*, March 18, 2013, <https://news.arche.by/by/page/science/historya-navuka/11096>.

старшыні Рады БНР, Іван Серада, Язэп Лёсік, кіраўнікі ўрадаў БНР – Раман Скірмунт, Антон Луцкевіч, Вацлаў Ластоўскі, Аляксандр Цвікевіч.

Паважаныя сябры! Безумоўна, будучае Беларусі залежыць ад людзей, якія жывуць як на радзіме, так і далёка за яе межамі. Мы выказваем нашу павагу і да тых, хто сёння ў няволі, у засценках гнускага рэжыма. Мы таксама зычым перамогу Украіне. Тое, што мы тут сёння сабраліся на свята, сведчыць аб незгаснасці ідэй 25 сакавіка і адлюстроўвае нашу салідарнасць і наш гонар за ўсіх людзей, якія дамагаюцца змен да лепшага жыцця ў Беларусі – да ўсталявання дэмакратыі ў краіне, да павагі правоў чалавека, да стварэння сапраўнай нацыянальнай дзяржавы.

Дзякую! Слава героям! Жыве Беларусь!

Presentation in English

Piotra Murzionak: “Historical role of the BNR and important facts from its life”

Belarusian Institute of Arts and Sciences, Canada

Dear friends! I sincerely congratulate you on the 105th anniversary of the declaration of independence of the Belarusian Democratic Republic and wish you all the best. I was asked to make a short speech dedicated to this important date in the life of the Belarusian people. The title of my speech is "Historical role of the BNR and important facts from its life". At the beginning, let me to read my poem **“TO SAKAVIK”** dedicated to this event written in Belarusian and translated recently to English.

НА САКАВІК	TO SAKAVIK
Прыйшла чарговая вясна І з ёю Сакавік вызвольны. У промнях сонечнага дня Ён песціць мару долі вольнай. Праз пакаленьні і іспыт Нясе Ён для людзей надзею – Пасля ахвярнай барацьбы У краі не гудзець заваям. Ён прыйдзе ў родную зямлю, Каб расквяціцца ў мілым краі, Каб шчыра мовіў беларус “Люблю айчыну вольную, душой яе прымаю! З табой наўвекі, Беларусь!!”	<i>Another spring is cheerfully coming. Along with SAKAVIK’ affair. The day of hope is getting closer sunny, and cherishes our freedom shares. Through generations’ resistance It saved a torch of liberation. While sacrifices give a chance - “No blizzards ever to our nation”. The freedom follows native land to bloom her gardens in despair, to all of us might proudly stand “Live Belarus! With you forever!”</i> <i>14 сакавіка 2012 - 7 сакавіка 2023 года, Атава</i>

The historical role of the declaration of independence of the BNR is that it opened a window for Belarusian statehood in the modern period for the first time. The declaration of independence of the BNR was the result of the work of the 1st All-Belarusian Congress, which was held from December 5 to 17, 1917 in Minsk. It was organized by the Great Belarusian Council, which consisted mainly of nationally conscious forces, and the Belarusian Regional Committee, created during the 2nd All-Russian Congress of Peasants in St. Petersburg, which included delegates from Belarusian provinces, as well as representatives of the army and the fleet. Most delegates (more than 90%) represented Belarusians from counties, districts, land committees, teachers' organizations, etc.

In general, it can be said that the 1,872 delegates registered at the congress represented a wide range of thoughts and political directions. Such diversity was accompanied by considerable debate regarding the direction of nation-building. However, according to K. Yezavitov, a distinguished Belarusian national figure, all the approaches discussed at the congress were related to various options for the state autonomy of Belarus within the Russian Democratic Republic (for example, a region within the Russian Federation, one of the Russian republics, autonomous administration, or full accession to Russia).

On December 17, 1917, the congress managed to work out a compromise text of the resolution on self-determination of Belarus, and then a fundamental resolution on the organization of the regional government - the All-Belarusian Council of Workers', Peasants' and Soldiers' Deputies, which was to rule in Belarus until the convocation of the Constituent Belarusian Diet. At the congress itself, the declaration of independence of Belarus did not take place, because on the night of December 18, 1917, the Bolsheviks broke into the courtroom, dispersed the Congress and arrested members of the Presidium and some delegates. However, the very next day, the Executive Committee of the congress met in a semi-legal state and continued the work begun at the congress. It resulted in three historical documents called the Charters.

Incorporation, date of adoption	Decision made
The FIRST February 21, 1918	The Executive Committee of the Council of the first All-Belarusian Congress, filled with representatives of the revolutionary democracy of national minorities, fulfilling the goals of the Congress, declares itself a temporary authority in Belarus to manage the region and convene the All-Belarusian Constituent Diet as soon as possible.
The SECOND March 9, 1918	Belarus is declared a Democratic Republic within the limits of settlement and the numerical superiority of the Belarusian people

The THIRD March 25, 1918	Now we, the Council of the BNR, throw off from our native land the last yoke of state dependence, which the Russian tsars forcibly imposed on our free and independent land. From now on, the Belarusian Democratic Republic is declared independent and free state. The people of Belarus themselves, in the name of the Constituent Diet, will decide on the future state relations of Belarus.
--	---

The historical strength of the adopted documents lies, in my opinion, in the following:

Firstly, it is in the very declaration of the creation of the BNR and in the declaration of its independence.

secondly, the Government (Secretariat) of the BNR, despite working under the conditions of German occupation, managed to do a lot for the development of education and Belarusian culture in one year of 1918; in addition, the BNR issued passports; had the state seal and state symbols - white-red-white flag and coat of arms "Chase"; financially supported (i.e. paid salaries and rented appropriate premises) diplomatic and consular missions in a number of countries (Bulgaria, Georgia, Latvia, the Republic of Lithuania, Germany, Ukraine, the Czech Republic, a.o.);

thirdly, it was thanks to the existence of the BNR and its government, which had been operating abroad since 1919, that the Bolsheviks set about creating the BSSR on January 1, 1919, in Smolensk, at the conference of the Russian Communist Party [Bolsheviks, RCP(b)] of the North-West Region;

fourth, as stated in the Second Constitutional Charter, the borders of the regions with the majority of the Belarusian population were determined, which was confirmed once again in the Third Constitutional Charter.

It is noteworthy that the definition of the borders of Belarus was based on the results of the work of Belarusian researchers, and these borders are still relevant today. According to the studies of ethnographers Y.F. Karski and M.V. Dounar-Zapolskyi, the boundaries of the residence of ethnic Belarusians significantly extend beyond the borders of the modern territory of Belarus (dashed line), where a significant number of ethnic Belarusians lived.

Lessons from the BNR

1. The activities of the four governments of the BNR in 1918 took place under the conditions of German occupation, and the German authorities did not contribute to the creation of a national army, police, judicial or financial systems, without which it is difficult to imagine the existence of a truly functioning state.

2. According to the peace treaty signed by Russia, Germany, Austria-Hungary, Bulgaria and Turkey in Brest-Litovsk on March 3, 1918, Belarus was divided into two parts between Germany and Russia without discussing its status. BNR representatives were not invited to Brest. According to the Treaty of Brest-Lithuania, Courland, Lithuania, Livonia and Estonia left Russia. The Ukrainian People's Republic and the Kingdom of Finland were recognized as independent states. The same thing happened again in Riga (1920) and Paris (1921), at a conference where strong states decided the fate of small states, and where no one represented the interests of Belarusians.

3. In 1918, the Council of the BNR experienced a number of political crises. There were four governments in less than a year. There were several reasons for such frequent changes: the contradictions of the leaders of the national-democratic movement in relation to Russia and Poland; lack of significant support from the population; and the lack of clear plans regarding land nationalization. The pro-Polish policy of Lutskevich's government caused a crisis in the Council of the BNR; the latter was split into two parts on December 13, 1919 in Minsk. At the beginning of 1920, there were two Councils of the BNR - the Supreme Council (headed by Yazep Ljosik) and the People's Council (Pyotr Krecheuski) and two governments of the BNR with A. Lutskevich and V. Lastovsky, respectively. In the future, especially after 1925, the active activity of the Council of the BNR gradually decreased. We are glad to note that the Council of the BNR is still working today under leadership of Ms. Ivonka Survila who lives and works with us in Ottawa.

4. The creation of the Belarusian Soviet Socialist Republic (BSSR) and its incorporation into the USSR was a continuation of Russia's colonial policy, which began with the Russian Empire's seizure of the Polish-Lithuanian Commonwealth in 1895; at that time, the the Polish-Lithuanian Commonwealth the Grand Duchy of Lithuania, where 9 out of 10 provinces were Belarusian.

5. After the change of the period of national identification in the USSR in the 30s of the last century to the construction of communism and the world revolution, almost all bearers of the Belarusian national idea were tortured/killed during the repressions, including prominent figures of the Belarusian People's Republic who remained working in the Soviet system: among them, the chairman Councilors of the BNR, Ivan Serada, Yazep Lesik, heads of governments of the BNR - Roman Skirmunt, Anton Lutskevich, Vaclav Lastovsky, Alexander Tsvikevich.

Dear friends! Undoubtedly, the future of Belarus depends on people who live both in the homeland and far beyond its borders. We also express our respect to those who are in captivity today, in the dungeons of a vile regime. We also wish the victory to Ukraine.

The fact that we have gathered here today for the holiday testifies to the irreducibility of the ideas of March 25 and reflects our solidarity and our pride for all people who are

striving for changes for a better life in Belarus - for the establishment of democracy in the country, for respect for human rights, for the creation of a real national state.

Thank you! Glory to Ukraine! Long Live Belarus! Жыве Беларусь!

Пётра Мурзёнак "Историческая роль БНР и важные факты из ее жизни".
К 105-летию Беларусской Народной Республики

(веб-журнал "Культура. Нацыя", вып. 31, апрель 2023, 11-20, www.sakavik.net)

Аннотация. По результатам работы I-го Всебелорусского съезда (5-17 декабря 1918 года) были утверждены три исторических документа, именуемые Конституционными (Уставными) Грамотами, в которых Исполнительный комитет съезда: объявил себя временным руководящим органом в Беларуси (I), объявил Беларусь Народной Республикой, БНР (II), и объявил БНР независимым и свободным государством. Историческая роль провозглашения независимости БНР заключается в том, что оно впервые открыло окно для белорусской государственности в современный период. Анализируются некоторые уроки деятельности БНР. Были высказаны пожелания победы народу Украины в войне с агрессивной Россией и надежда на то, что белорусский народ добьется перемен для лучшей жизни в Беларуси – установления демократии в стране, соблюдения прав человека, создание настоящего национального государства.

Доклад сделан на празднике «День Воли-2023» в Оттаве, 19 марта 2023 года.

Piotra Murzionak: "Historical role of the BNR and important facts from its life".
To the 105th anniversary of the Belarusian People's Republic

(webzine "Kultura.Natsyja", issue 31, April 2023, 11-20, www.sakavik.net)

Abstract. According to the results of the work of the 1st All-Belarusian Congress, three historical documents, called Constitutional Charters, were approved, in which the Executive Committee of the Congress: declared itself a temporary authority in Belarus to manage the country (I), declared Belarus as People's Republic, BNR (II), and declared the BNR an independent and free state. The historical role of the declaration of independence of the BNR is that it opened a window for Belarusian statehood in the modern period for the first time. Some lessons from the activities of the BNR are analyzed. Wishes were expressed for the victory of the people of Ukraine in the war with aggressive Russia and the hope that the Belarusian people will achieve changes for a better life in Belarus - for the establishment of democracy in the country, for respect for human rights, for the creation of a real national state.

The report was made at the "Freedom Day-2023" in Ottawa on March 19, 2023.